

Can Castells

Gelida

Ubicació

Comarca: Alt Penedès
Lloc/Adreça: Carrer Barceloneta, 27-31.
Alçada: 167

Coordenades:

Latitud: 41.441604435663
Longitud: 1.8634700775146
UTM Est (X): 405056
UTM Nord (Y): 4588404

Classificació

Número de fitxa: 08091 - 95
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Edifici
Estil / època: Contemporani Modernisme Noucentisme
Segle: XIX - XX
Autoria de l'element: Amadeu Llopart i Vilalta
Estat de conservació: Bo
Protecció: Legal
Tipus de protecció: BCIL
Observacions protecció: BCIL / Immoble / 8210-I
Data aprovació: dv., 05/06/2015 - 12:00
Número inventari: Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya, 2612
Generalitat i altres inventaris:

Accés: Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat: Privada
Titular: 5185201DF0858N0001ST

Fitxes associades:

[Carrer de Sant Lluís](#)
[Carrer de la Barceloneta](#)

Descripció

La torre de can Castells pertany a la tipologia característica de Gelida, relacionada amb el model de torre d'estiueig que inclou casa i pati.

Segons l'Inventari de Patrimoni Arquitectònic de Catalunya, l'edifici es troba en enmig d'altres torres de la mateixa època i dins dels corrents modernistes i noucentistes, aquesta casa ocupa un ampli xamfrà a tres vents. L'edifici es caracteritza per tenir cossos esgraonats que conformen quatre plantes, àmplies terrasses i un jardí. Està coronat per una teulada a dos vessants i un mirador o torratxa-mirador, oferint una estètica de conjunt destacable.

Algun element que la fan destacable són les baranes de forja del tancament del jardí i la barana, balustrada de la terrassa mirador. El gran cobert a doble vessant de fusta amb una barbacana important reforçada per unes mènsules allargades, es decora amb unes aplicacions de metall.

La distribució en terrasses per adaptar-se al terreny fins al nivell del carrer de Sant Lluís també és un fet molt característic de la torre, especialment vista des del mateix carrer. Sembla que encara es conserva mobiliari d'època a l'interior.

Història

Can Castells es troba al centre del carrer de la Barceloneta. Aquest carrer és un dels carrers principals de l'eixample del barri vell de Gelida, al tombant del segle XX. El carrer de la Barceloneta, en el seu tram final, incorpora una interessant combinació d'habitatges d'estil popular entre mitgeres anomenades "de comparet", constituïdes per un celler, planta baixa, entresol i un pis superior cobert amb teulada de doble vessant. En aquest darrer, solien tenir el pati on criaven aus i alguns conills per al consum familiar. Alguns d'aquests habitatges inclouen elements decoratius modernistes o noucentistes. Segons l'estudi de Gemma Alonso (Alonso 2012) la casa es va bastir originalment l'any 1885 quan era propietat de Ramon Riba Bayona, pel mestre d'obra Joan Pascual i Batlle, amb conformitat de l'arquitecte municipal de Gelida, Laureano Arroyo Velasco. Joan Pascual i Batlle (1841-1925), fill de Gelida, va ser un mestre d'obres de la població, responsable d'alguns dels edificis singulars del municipi de Gelida en la primera etapa d'aparició dels edificis senyorials a Gelida. Segons els estudis de Joan Rosselló i Raventós, es va especialitzar amb dues tipologies d'edificis: la casa entre mitgeres de poca alçada i la casa aïllada. Pascual i Batlle és una de les figures singulars de la història arquitectònica del poble, pel fet de la bona qualitat estilística i funcional dels seus edificis i perquè bona part de la seva carrera es va desenvolupar al mateix poble.

La tipologia denominada casa "aïllada" per Joan Rosselló i Raventós és clau per entendre l'evolució urbana de Gelida a finals del segle XIX i principis del XX. Aquest estil d'edifici "casa-torre" serà l'avantguarda de les torres d'estiueig de Gelida en la que es basa el potencial transformador de la població a principis del segle XX i que n'explica molts dels canvis socials i econòmics. Així doncs, Pascual i Batlle va ser un dels precursors del moviment amb moltes de les seves obres en la fase inicial dels últims vint anys del segle XIX. En aquestes cases aïllades, Batlle aprofundirà en els seus elements decoratius experimentats ja a les cases de senyors. Les façanes principals, més ornamentades segueixen línies neoclàssiques amb especial atenció a finestres i portes, cornises i ràfecs. S'incorporen relleus, trencaaigües, guardapols, reixes i forjats als balcons com alguns elements destacats, coronaments amb cresteria o tractaments de simulació de pedra

abuixardada a la façana. Bona part de les noves construccions "aïllades" s'ubicaran al carrer Sant Lluís.

Als anys 1920, la propietat ja és en mans de Ramon Castells, tal com recull Alonso en el seu estudi. Moment en què de la mà d'Amadeu Llopart, es fa la gran reforma modernista de l'edifici. Una obra a càrrec de Delfín Mas, de la nissaga de mestres d'obra i arquitectes gelidencs. El treball de Joan Rosselló i Raventós (1990) recull l'obra i l'activitat de la nissaga dels Mas, una família de paletes, constructors i arquitectes que han tingut una presència molt important en la vida de Gelida durant els segles XIX i XX. La configuració de la Gelida moderna no seria la mateixa sense aquesta influència, la qual ha significat, entre altres aspectes, la introducció del Modernisme a Gelida, la construcció de molts edificis representatius i la redacció del primer Pla General d'Urbanisme a principis de 1980.

Des de la primera meitat del segle XIX, els Mas han intervingut sense interrupció en el procés de construcció de la Gelida actual, amb dos-cents anys d'una activitat amb repercussió pública. La família Mas ha destacat com a paletes, constructors i arquitectes a Gelida, amb la voluntat de dominar el sector de la construcció local per assegurar-ne l'activitat, fins al punt d'implicar-se políticament com un instrument més. Aquests constructors eren coneixedors de l'ofici i dels mecanismes per desenvolupar-lo, i també estaven dotats d'una considerable dosi de creativitat i audàcia que s'ha anat manifestant a les diferents generacions. La nissaga va iniciar-se amb la figura de Mariano Mas i Morros (1799-1880), nascut a Capellades, qui es va traslladar a Gelida al voltant de 1825. A partir d'aquí, els projectes i les construccions s'han succeït en diferents generacions. L'herència constructiva de Mariano Mas va ser recollida pel seu hereu, Francisco Mas i Romana, que es va dedicar de ple a l'ofici de constructor de cases consolidant la nissaga al poble entre 1860 i 1886. La següent generació va bifurcar l'activitat de la família. L'hereu, Mariano Mas i Civil, es va mantenir a l'empresa familiar, mentre que el segon fill, Lluís Mas i Civil es va dedicar a la construcció de cases i va ser el primer Mas que es va decidir a projectar obertament. La fil·loxera i la crisi agrícola van centrar els germans Mas en el sector de l'estiueig a principis dels anys 1890. La prematura mort de Lluís Mas el 1906 va obligar el seu fill, Delfí Mas i Valls a enfrontar-se al negoci a l'edat de dinou anys. Delfí va buscar la presència d'arquitectes de prestigi en les seves obres, que en aquest cas fou l'arquitecte Amadeu Llopart, i va construir gran part de l'arquitectura de prestigi de l'època. Malgrat que les obres públiques de l'Ajuntament semblaven dominades pels Mas Mariano i Joaquim, Delfí Mas també va intervenir en algunes construccions institucionals.

Bibliografia

AAVV (1986). Inventari del patrimoni arquitectònic de Catalunya. L'Alt Penedès. Generalitat de Catalunya.

ALONSO, Gemma (2012). L'estiueig a Gelida 1880-1940. Anàlisi dels fons documentals i fotogràfics. Treball de recerca del Màster d'Arxivística i Gestió de Documents. Escola Superior d'Arxivística i Gestió de Documents.

CARAFÍ, Mercè (1998). L'Abans. Recull gràfic de Gelida, 1890-1965. Efadós Editorial.

RIUS, Jaume (coord.) (2011). Gelida. Retrats d'un temps. Andana Edicions.

ROSSELLÓ, Joan (1988). "La incidència de l'arquitectura de Juan Pascual i Batlle en la conformació de la Gelida actual." Miscel·lània penedesenca, vol. 12, 1988, pp. 227-242.

ROSSELLÓ, Joan (1989). "L'arquitectura i l'urbanisme d'estiueig al Penedès". Miscel·lània penedesenca, 1989, Vol. 13, pp. 421-437.

ROSSELLÓ, Joan (1990). "Els Mas, nissaga de paletes, constructors i arquitectes de Gelida". Miscel·lània Penedesenca. 1990, pp. 493-512.

ROSSELLÓ, Joan (2018). L'arquitectura de Joan Pascual Batlle dins del marc de la societat de Gelida de finals del segle XIX. La Quaderns Gelidencs d'Història i Societat – 6. Ajuntament de Gelida.

Enllaços d'interès:

[Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya](#)

[L'arquitectura i l'urbanisme d'estiueig al Penedès](#)

[Els Mas, nissaga de paletes, constructors i arquitectes de Gelida](#)

